

ZLOČIN U BELOM MANASTIRU I DRUGIM MJESTIMA BARANJE

IZVJEŠTAJI S ČETVRTOG (TREĆEG PONOVLJENOG) SUĐENJA

22. veljače 2011. godine – početak četvrtog (trećeg ponovljenog suđenja), dokazni postupak

Postupak prate: Veselinka Kastratović, promatračica suđenja za ratne zločine iz Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka, Đuro Ivković i Jelena Borić, promatrači OEES-a iz Zagreba, Vladimir Marjanović, konzul Generalnog konzulata Republike Srbije u Vukovaru, Katarina Mamula, supruga optuženika.

Ovo je četvrto (treće ponovljeno) suđenje opt. Petru Mamuli. Vrhovni sud RH tri puta je ukidao nepravomoćne presude. Rješenjem I Kž-520/09 od 3. kolovoza 2010. godine ukinuo je presudu Županijskog suda u Osijeku br. Krz-88/08 od 7. travnja 2009. godine, kojom je opt. Petar Mamula proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od četiri godine i deset mjeseci. Citirana presuda je ukinuta zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Sudu prvog stupnja naloženo je da pred potpuno izmijenjenim vijećem provede novo suđenje.

Predsjednik Vijeća za ratne zločine otvorio je zasjedanje, objavio predmet glavne rasprave i sastav Vijeća sukladno odredbi čl. 303. ZKP. Primjedbi na sastav vijeća stranke i sudionici postupka nisu imali.

Nakon što je **Predsjednik Vijeća** utvrdio nazočne stranke i sudionike na današnjoj glavnoj raspravi Vijeće je donijelo rješenje da će se glavna rasprava održati u odsutnosti za danas pozvanog svjedoka oštećenika Antuna Kneževića i svjedoka Jovana Naranče. **Predsjednik Vijeća** izvijestio je stranke i sudionike postupka da je iz, u spis pristiglog Izvoda iz matice umrlih, utvrdio da je svjedok Marko Tomić preminuo.

Nakon što je utvrđena istovjetnost optuženika uzimanjem njegovih osobnih podataka, glavna rasprava, sukladno odredbi čl. 319. ZKP započela je čitanjem optužnice. **Zamjenik ŽDO iz Osijeka** pročitao je optužnicu ŽDO iz Osijeka br. KT-136/94 od 30. travnja 2001. godine, izmijenjenu dana 14. ožujka 2002. godine i 4. svibnja 2006. godine.

Upitan sukladno odredbi čl. 320. st. 1. ZKP opt. Petar Mamula izjavio je da je optužnicu razumio. **Predsjednik Vijeća**, sukladno odredbi čl. 4. ZKP poučio je optuženika da se može očitovati o svim činjenicama i dokazima koji ga terete, iznijeti činjenice i dokaze koji mu idu u korist, da nije dužan iznositi svoju obranu i odgovarati na pitanja.

Očitujući se o optužnici (sukladno odredbi čl. 320. st. 2. ZKP) **opt. Petar Mamula** je rekao da se ne smatra krivim za kazneno djelo koje mu se citiranom optuženicom stavlja na teret.

Zamjenik ŽDO iz Osijeka predložio je da se u dokaznom postupku ispita svjedok Veljko Salonja, s obzirom na dužinu postupka da se pročitaju iskazi danas nenazočnih svjedoka: Jovana Naranče i ošt. Antuna Kneževića, odustalo je od ispitivanja svjedoka Marka Tomića zbog smrti, da se izvrši uvid u dokumentaciju koja priliježe spisu, posebno fotografije Petra Mamule i osoba s istim imenom i prezimenom, da se izvrši uvid u Izvješće liječnika Specijalne medicinske ustanove Sombor na ime ošt. Antuna Kneževića.

Branitelj optuženika nije se protivio ispitivanju svjedoka Veljaka Salonje. Odluku o čitanju iskaza svjedoka Jovana Narandže prepušta odluci Suda. Protivi se čitanju iskaza svjedoka oštećenika Antuna Kneževića, predlaže njegovo neposredno ispitivanje. Predložio je ispitivanje svjedoka: Đurike Molnara, Franje Joha i Stjepana Petraševa.

Zamjenik ŽDO iz Osijeka protivio se dokaznim prijedlozima branitelja optuženika, jer su predloženi svjedoci ispitani tijekom ranijeg suđenja i nemaju neposrednih saznanja o kritičnom događaju.

Vijeće je donijelo Rješenje kojim je usvojilo dokazne prijedloge Zamjenika ŽDO iz Osijeka da se ispita svjedok Veljko Salonja, da se pročitaju iskazi svjedoka Jovana Narandže i izvrši uvid u predložene dokumente koji priliježu u spis. Svjedok oštećenik Antun Knežević neposredno će biti ispitivan. Temeljem odredbi čl. 322. st. 4. t. 2. ZKP odbijeni su kao nevažni prijedlozi branitelja opt. Petra Mamule, jer se ispitivanjem predloženih svjedoka ne bi utvrdile činjenice važne za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja u ovom kaznenom postupku.

Svjedok Veljko Salonja

Do danas je davao više puta iskaz. Na današnjoj glavnoj raspravi je rekao da je u kolovozu 1991. godine bio pripadnik pričuvnog sastava PP u Belom Manastiru. Nakon pada PP Beli Manastir svjedok je uhićen u domu tadašnje djevojke a sadašnje supruge. Uhitili su ga Gojko Karagaća i Stevan Lazić i odveli ga na ispitivanje u SUP Beli Manastir, gdje je bio zatočen 24 sata. U SUP-u su ga ispitivali opt. Petar Mamula i Stokan Sekanić na način da su ga tjerali da napiše izjavu o događanjima u mjestu Luč, tko je bio član HDZ, koje zadatke su te osobe imale u HDZ-u. Tijekom ispitivanja Stokan Sekanić ga je udario s cijevi automatske puške u predjelu lijevog uha. Opt. Petar Mamula šakom ga je udario u međunožje prilikom izlaska iz prostorije u kojoj su ispitivali svjedoka. Nakon što su ga pustili svjedok je još par dana bio u Luču i nakon toga je napustio Baranju.

Na pitanje **branitelja optuženika** svjedok je rekao da se ne sjeća je li opt. Patar Mamula kritične zgrade nosio naočale. Svjedok je u ovom kaznenom postupku bio na prepoznavanju.

Branitelj opt. Petra Mamule stavio je primjedbu na iskaz svjedoka Veljka Salonje, navodeći da je iskaz neistinit, jer je u suprotnosti sa svim do sada danim iskazima.

Predsjednik Vijeća je pročitao iskaze svjedoka Jovana Narandže (četiri iskaza). Vijeće je pročitao i izvršilo uvid u spise br. Kio-29/97, Kio-30/97 i Kio-42/97, izvršilo je uvid u fotografije Petra Mamule te dvije fotografije osoba s istim imenom i prezimenom Petar Mamula, Izvješće liječnika Specijalne medicinske ustanove u Somboru od 13. rujna 1991. godine za opt. Antuna Kneževića.

Vijeće je donijelo Rješenje kojim je odlučilo da će se novo ročište za glavnu raspravu održati dana **23. ožujka 2011. godine u 9.00 sati**. Na ročište će se pozvati svjedok ošt. Antun Knežević.

23. ožujka 2011. godine – nastavak dokaznog postupka, izmjena optužnice, završne riječi, izricanje presude

Ovo ročište glavne rasprave nismo pratili. Izvještaj je napisan na temelju sudskog zapisnika.

Svjedok oštećenik Antun Knežević

Do današnjeg ročišta za glavnu raspravu svjedok je dao četiri puta svoj iskaz. U zapisniku s današnje glavne rasprave konstatirano je da je na današnjoj raspravi iskazao suglasno svojim ranijim iskazima. Dodao je da je uhićen 9. rujna 1991. godine u dvorištu kuće gdje je stanovao (u Župnom dvoru u Batini). Okružilo ga je nekoliko naoružanih osoba. Odveli su ga u Mjesnu zajednicu u Batini, u veliku knjižnicu, gdje je bilo nekoliko osoba među kojima nije vidio opt. Petra Mamulu. Potom su ga odvele dvije osobe imenima Ervin i Lepot zv. «Lepika» u PP u Beli Manastir. Tijekom vožnje do Belog Manastira zastali su na odvojkju prema Karancu, gdje ga je Ervin ostavio u jednom kanalu pored puta i otišao u nepoznatom smjeru. Nakon 20-tak minuta se vratio i pitao svjedoka zašto nije pobjegao. Iz Belog Manastira vraćen je u Mjesnu zajednicu u Batinu, gdje je bilo više uniformiranih i naoružanih osoba. Tada je u toj grupi ljudi vidio opt. Petra Mamulu koji mu je odmah po ulasku u Mjesnu zajednicu u Batinu udario šamar, potom ga je počeo tući po cijelom tijelu. Od tih udaraca svjedok je pao na tlo, a optuženik mu je rekao da ustane s tla i da se ne izležava. Nakon što se svjedok ustao ponovno su ga tukli. U jednoj prostoriji u Mjesenoj zajednici u Batini svjedok je sjedio na stolici, a optuženik je pucao iz pištolja pored svjedokova lijevog uha. Jedan hitac iz pištolja je ispalio i s desne strane svjedokove glave.

Nakon toga optuženik je osobnim automobilom odvezao oštećenika u Kneževe Vinograde u ambulantu. Optuženik je svjedoku s ruke skinuo zlatan sat i rekao svjedoku da pogleda koliko je sati jer je za njega vrijeme stalo. Nakon toga optuženik je iz pištolja ispalio hitac u taj sat. Nakon toga optuženik je ispalio hitac iz pištolja pored svjedokova uha nakon čega je oštećenik pao sa stolice. U tom trenutku je u tu prostoriju ušlo nekoliko osoba koje su oštećenika udarala nogama po cijelom tijelu dok je on ležao na podu.

Istoga dana oko 21,00 sat optuženik je osobnim automobilom odvezao oštećenika u PP Beli Manastir. Na ulazu u PP Beli Manastir opt. Petar Mamula zapovijedio je oštećeniku da raširi noge nakon čega ga je s leđa udario u genitalije, a nakon toga ga je predao drugim osobama u PP Beli Manastir koje su ga odvele u podrum. U podrumskoj prostoriji je bilo još zatočenih osoba. Svjedok je ispitivan i tučen. U podrumsku prostoriju su doveli osobu imenom Matija i osobu prezimenom Denih. Te osobe su pitali poznaju li oštećenika. Nakon što je Denih potvrdno odgovorio dobio je batine. Osobe koje su ih ispitivale i tukle u podrumskim prostorijama gazile su oštećeniku, Matiji i Denihu po rukama na način da su se morali osloniti dlanovima o pod nakon čega su im gazili po prstima.

Svjedok je rekao da ne postavlja imovinsko pravni zahtjev. Ozljedu uha koju je zadobio kritične zgode liječio je dugo.

Branitelj optuženika prigovorio je iskazu svjedoka oštećenika kao neistinitim.

Branitelj optuženika predložio je da se u daljnjem tijeku dokaznog postupka ispitaju svjedoci Stjepan Petrašev, Đurika Molnar, Franjo Joh, da se provede sudsko medicinsko vještačenje oštećenika Antuna Kneževića, da se provede balističko vještačenje.

Zamjenik ŽDO iz Osijeka protivio se svim prijedlozima obrane kao nepotrebnim.

Vijeće je Rješenjem odbilo prijedlog obrane optuženika za saslušanje navedenih svjedoka kao nebitne. Odbilo je prijedlog za provođenje medicinskog i balističkog vještačenja.

Obrana opt. Petra Mamule

Optuženik je izjavio suglasno svojim ranijim iskazima i danoj obrani. Dodao je da ostaje kod svoje tvrdnje da se ne smatra krivim za počinjenje kazneog djela koje mu se optužnicom stavlja na teret, da djelo nije počinio. Rekao je da svjedoka oštećenika Antuna Kneževića nikada u svom životu nije vidio, da u inkriminirano vrijeme prema svjedoku oštećeniku nije postupao u bilo kakvoj funkciji. U jesen 1991. godine bio je zadužen kao rukovoditelj za organizaciju i snabdijevanje gorivom u Baranji, što je bio zahtjevan posao. Zbog posla imao je iskaznicu i mogao se kretati po cijeloj Baranji, ali nije bio naoružan, nije bio u uniformi.

Da je nešto počinio u Baranji saznao je kada je priveden s ostalim uhićenicima u pritvor Zatvora u Osijeku. Rečeno mu je da je navodno fizički matretirao Hugu Marinovića, Pavu Zemljaka i Veljka Salonju. Tijekom istražnog postupka provedeno je prepoznavanje. Svjedok Veljko Salonja nije prepoznao optuženika kao osobu koja ga je zlostavljala u PP Beli Manastir. Isto tako, iz iskaza svjedoka Franje Joha slijedi da je taj svjedok uhićen zajedno sa Pavom Zemljakom, te da toga svjedoka i Pavu Zemljaka optuženik nije zlostavljao u PP Beli Manastir. Optuženik je rekao da smatra da ga je svjedok Antun Knežević zamijenio sa nekom drugom osobom koja je «nedvojbeno tog svjedoka uhitila i vodila iz Batine u Beli Manastir, no međutim, to nije bio on»¹.

Vijeće je izvršilo uvid u Izvadak iz kaznene evidencije.

Zamjenik ŽDO iz Osijeka izmijenio je činjenični i pravni opis optužbe, koji sada glasi:

«Dana 9. rujna 1991. godine, u Batini i Kneževim Vinogradima, kao sudionik oružane pobune lokalnog srpskog stanovništva protiv ustavno-pravnog poretka Republike Hrvatske, protivno odredbama čl. 3. st. 1. t. a Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata, od 12. kolovoza 1949. godine, te protivno odredbama čl. 4. st. 2, t. a i čl. 13. st. 2. Dopunskog protokola ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol 2), sudjelovao u zastrašivanju te okrutnom fizičkom i psihičkom zlostavljanju civilnih stanovnika Baranje nesrpske narodnosti, tako što je u tzv. Štabu TO u Batini, ispitujući nezakonito uhićenog katoličkom svećenika Antuna Kneževića, tukao ga rukama po glavi, pucao mu iz pištolja pored glave, a zatim ga odvezao osobnim vozilom u ambulantu u Kneževe Vinograde, prijeteći upust da će ga ubiti, u spomenutoj ambulanti oduzeo mu sat i pucao iz pištolja u taj sat, a potom naslonio pištolj pored njegovog lijevog uha i ispalio jedan metak, pa je od detonacije Antunu Kneževiću pukao bubnić te je on pao na pod, nakon čega su prišli prisutni pripadnici tzv. TO Kneževi Vinogradi i tukli ga nogama, od kojih je batina bio sav krvav, te ga je nakon opisanog premlaćivanja odvezao osobnim vozilom u tzv. SUP Beli Manastir, na portirnici mu naredio da stane uz pult dežurnog te raširi noge, a onda ga nogom udrio u genitalije, te predao u zatvor,

dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba nečovječno postupao prema civilnom stanovniku i nanosio mu velike patnje i ozljede tjelesnog integriteta»,

U preostalom dijelu optužni akt je ostao neizmijenjen.

Opt. Petar Mamula izjavio je da se ne smatra krivim niti u odnosu na izmijenjenu optužnicu, ostao je u cijelosti kod iznesene obrane.

¹ Zapisnik s glavne rasprave Županijskog suda u Osijeku, br. Krz-76/10 od 23. ožujka 2011. godine, str. 5

Završne riječi stranaka:

Zamjenik ŽDO iz Osijeka rekao je da je tijekom dokaznog postupka nedvojbeno dokazano da je opt. Petar Mamula počinio kazneno djelo koje mu se izmijenjenom optužnicom stavlja na teret. Ovakav zaključak izvodi iz provedenog dokaznog postupka, posebno iz iskaza svjedoka oštećenika Antuna Kneževića, koji je uvjerljiv, sadržajan i logičan. Obranu optuženika smatra neistinitom i upravljenom na izbjegavanjem kazneo pravne odgovornosti. Stoga je predložio da se optuženika proglaši krivim i osudi po zakonu.

Branitelj opt. Petra Mamule ostao je kod svoje završne riječi dane na raspravi 31. ožujka 2009. godine. U odnosu na danas izmijenjenu optužnicu smatra da nije na nedvojben način dokazano da je njegov branjenik počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret. Smatra da je iskaz oštećenika Antuna Kneževića neistinit u odnosu na osobu počinitelja toga djela i ozljeda koje je kritične zgrade zadobio. Osim oštećenika niti jedan ispitan svjedok ne tereti njegova branjenika za počinjenje kaznenog djela. Smatra da tijekom dokaznog postupka nije dokazano da je oštećenik zadobio teške tjelesne povrede. Stoga se ne može niti reći da je njegov branjenik svojim ponašanjem ostvario sva bitna obilježja kaznenog djela za koje se tereti. Predložio je da se njegov branjenik oslobodi od optužbe za počinjenje kaznenog djela ratnog zločina.

Opt. Petar Mamula pridružio se završnoj riječi svoga branitelja.

Predsjednik Vijeća objavio je da je glavna rasprava završena. Vijeće se povuklo na vijećanje i glasanje.

Objava presude

Istoga dana u 12.30 objavljena je **Presuda** kojom je **opt. Petar Mamula proglašen krivim za počinjenje kazneog djela izmijenjene optužnice. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine i 6 mjeseci.** U kaznu mu se uračunava vrijeme provedeno u pritvoru. Oslobođen je naknade plaćanja troškova postupka.